

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора Хожило Ірини Іванівни на дисертацію Піскохи Наталії Іванівни на тему *«Цифрове врядування в органах місцевого самоврядування»*, подану на здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Рецензію складено на основі вивчення дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем результатів наукових досліджень, а також матеріалів, які підтверджують впровадження результатів роботи.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Під час повномасштабної війни російської федерації проти України ще більше посилюється розуміння необхідності прискорення цифрового розвитку української держави. Цифрова трансформація українського суспільства, становлення цифрової правової держави, цифрових регіонів та цифрових громад в кризових умовах призводять до необхідності прискорення процесів цифровізації.

Актуальність дослідження механізмів впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування в українських реаліях, обтяжених військової агресією проти нашої країни, зумовлюється практичною необхідністю розбудови цифрової економіки та цифрового суспільства, синергетичний потенціал яких здатний привести до трансформаційних змін у державі та зробити публічний сектор цілісним, ефективним та сервісним. В процесі розбудови цифрового суспільства та інтеграції України до європейської спільноти відбувається і цифрова трансформація публічного управління. В основу сервісно-орієнтованого публічного управління покладається забезпечення стандартів життя високої якості, у зв'язку з чим органи влади активно застосовують новітні цифрові технології.

Значущість та необхідність цифрової трансформації публічного управління та переходу від електронного урядування до цифрового врядування

ще недостатньо усвідомлюється більшістю громадян України і, навіть серед деяких кіл публічних службовців і науковців, що зумовлює певне гальмування впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування.

Дисертаційне дослідження виконувалось згідно планів науково-дослідних робіт кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»: «Підвищення інтегральної компетентності в діяльності депутатів рад: зміст, засоби» (номер державної реєстрації 0120U102593), «Цифрова трансформація публічного управління» (номер державної реєстрації 0122U002236), «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (0122U002375). Крім того, виконане дисертаційне дослідження має зв'язок з державними та регіональними програмами, планами, концепціями та стратегіями, зокрема такими як:

– Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-202 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р (напряму цифрового розвитку «Державне управління»);

– Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695;

– Регіональна програма інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023-2025 роки", затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 14 жовтня 2022 року № № 216-13/VII;

– Стратегія розвитку Дніпропетровської області до 2027 року, затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07 серпня 2020 року № 624-24/VII.

Зважаючи на сукупність наведених вище аргументів, можна визнати, що тема дисертаційної роботи Н.І. Піскохи є актуальною, своєчасною та відповідає вимогам сьогодення.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні комплексу концептуальних положень щодо впровадження

цифрового врядування в органах місцевого самоврядування, використання штучного інтелекту з урахуванням основних напрямків цифрової трансформації публічного управління. Для досягнення зазначеної мети в дисертації були визначені такі наукові завдання:

- розробити комплекс наукових положень щодо впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування територіальних громад;

- удосконалити понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, зокрема, за структурно-функціональним підходом, згідно з яким, основними складовими цифрового врядування є бази даних та штучний інтелект;

- розробити концептуальні підходи до формування структури та основних елементів системи цифрового врядування в органах місцевого самоврядування;

- провести систематизацію основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування;

- надати подальший розвиток науковим положенням щодо оцінювання зрілості органів публічного управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління територіями, що базується на цифровізації традиційних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства

- розвинути методологію розробки програм і проектів цифрового розвитку громад в Україні, з урахуванням потреб ревіталізації громад у повоєнний період.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Ґрунтовний аналіз значного обсягу теоретичного матеріалу та нормативно-правової бази України за темою дослідження, узагальнення та систематизація

зарубіжного і вітчизняного досвіду цифрового врядування в органах місцевого самоврядування, а також узгодженість наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження, їх відповідність соціальним пріоритетам, визначених пріоритетними напрямками державної політики цифрової трансформації суспільства, підтверджує достовірність та новизну наукових результатів, висновків і рекомендацій автора.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що автором уперше розроблено комплекс наукових положень щодо впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування територіальних громад; удосконалено: понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, зокрема, за структурно-функціональним підходом, згідно з яким, основними складовими цифрового врядування є бази даних та штучний інтелект; концептуальні підходи до формування структури та основних елементів системи цифрового врядування в органах місцевого самоврядування; дістало подальшого розвитку: – систематизація основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування; наукові положення щодо оцінювання зрілості органів публічного управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління територіями, що базується на цифровізації традиційних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства; методологія розробки програм і проєктів цифрового розвитку громад в Україні, з урахуванням потреб ревіталізації громад у повоєнний період.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні значної кількості результатів наукових

досліджень, нормативно-правових актів України. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах, зокрема: «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територій та громад» (Дніпро, 2022); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (Дніпро, 2022); «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (Київ, 2021); «Теорія та практика публічної служби» (Дніпро, 2020); «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпро, 2019).

Автором досягнута мета дослідження, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів реалізації державної політики впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування та цифрового розвитку громад. Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертації та наукових публікацій Н.І. Піскохи дають підстави відзначити, що робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки, рекомендації, що виносяться на захист, отримані здобувачем особисто. Текст є оригінальним, цитати оформлені коректно, наведені посилання на джерела інформації. У зв'язку з цим та на підставі перевірки роботи на академічний плагіат можна зробити висновок про відсутність порушення здобувачем академічної доброчесності.

Практичне значення та використання результатів роботи.

Наукове та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони доведені до рівня конкретних пропозицій щодо вдосконалення механізмів впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування.

Запропоновані автором положення та результати дослідження були використані у діяльності: Дніпропетровської обласної державної адміністрації при реалізації регіональної програми інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023-2025 роки"; Дніпропетровської обласної ради при розробці регіональної програми інформатизації; Виконавчого комітету

Васильківської селищної ради Синельниківського району Дніпропетровської області при розробці програми інформатизації громади; Солонянської селищної ради при розробці Програми інформатизації громади.

Дискусійні положення та рекомендації.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження Н.І. Піскохи позитивна. Проте, на нашу думку, дисертація містить деякі дискусійні моменти, які потребують уточнення:

1. На сторінці 29 дисертаційного дослідження (п.1.1) автор дає визначення термінів цифрова трансформація, цифровізація, цифрова трансформація публічного управління, цифрове врядування. Наводиться цікавий та обґрунтований підхід розглядати процес цифрової трансформації з точки зору концепції «довгих хвиль», як циклічного механізму розвитку суспільства. Оскільки такі питання досі залишаються дискусійними, на наш погляд, за доцільне, було би надати основні рамки обговорення цих питань у міжнародних наукових колах, показати різні підходи та оцінки значення цифрових технологій у прогресивному розвитку суспільства на глобальному рівні. Виходячи з цього дискурсу потрібно показати взаємозв'язок цифрової трансформації суспільства та необхідності розвитку цифрових компетентностей публічних службовців.

2. У п.2.1 автор аналізує світові тренди цифрової трансформації та штучного інтелекту в публічному управлінні. На с.59 автор зазначає, що програми, засновані на штучному інтелекті, також створюють ризики для людей: як з етичної точки зору, так і з точки зору особистої безпеки. Дійсно захист персональних даних є однією з важливих завдань органів влади при використанні штучного інтелекту. Враховуючи активний цифровий розвиток громад в Україні, автору слід приділити значно більше уваги питанню дотримання на рівні місцевого самоврядування прав фізичних осіб та існуючих правил, які регулюють захист персональних даних, вимоги до інформаційної безпеки та підтримують довіру громадян. Було б доречно запропонувати

відповідні зміни до нормативно-правових документів в Україні щодо кіберзахисту громадян і громад.

3. У роботі, на наш погляд, недостатньо розкрита сутність пропозицій автора щодо технології оцінювання цифрового розвитку громад. (п.3.3). Існують методики міністерства освіти. Є пропозиції КМУ. Певним чином можуть бути використані критерії міжнародних стандартів. Втім, автор мала б більш чітко відзначити власну систему оцінку цифрового розвитку громад, тим більше, що брала активну участь у цифровізації адміністративних послуг у багатьох громадах України в рамках проектів EGAP та «Цифровий розвиток громад Дніпропетровської області».

4. Заслуговує на увагу наведений автором у п.3.2 приклад одного із інноваційних механізмів цифровізації публічного управління в Україні – «Мобільна цифрова валіза» для доступу до адміністративних послуг (с.122). Дійсно вдала розробка для тих територій де обмежені можливості використання швидкісного Інтернету. Такий досвід потрібно поширювати і автор мала б надати більше конкретної інформації щодо організації та технологічних рішень цього проекту. Навіть у додатку. Робота від цього тільки б виграла.

Висловлені рекомендації та наявність дискусійних моментів у дисертації Н. Піскохи не знижують її загальної високої оцінки.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Провідний внесок за обсягом у публікаціях у співавторстві належить аспіранту і визначено у переліку публікацій, який подано у дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження Н. Піскохи на тему «Цифрове врядування в органах місцевого самоврядування» містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають значення для галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44.

Загальний висновок.

З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Піскохи Н.І. «Цифрове врядування в органах місцевого самоврядування» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування», а її автор – Піскоха Наталія Іванівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

Доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Ірина ХОЖИЛО